

Column

Met lef op weg naar de raadsverkiezingen

Voor volgzaam, onopvallende raadsleden worden het lastige gemeenteraadsverkiezingen. Zij moeten hun kiezers uitleggen waarom de gemeenteraad toch echt nog wat heeft te vertellen. En dat de raad dus nog altijd toekomst heeft. Van de nieuwe gemeenteraad wordt lef gevraagd.

Het zijn niet de minste burgemeesters die mij wel eens hebben toevertrouwd dat zij de raad niet echt serieus nemen. Natuurlijk, officieel zullen ze dat nooit toegeven. Want dan is het antwoord dat de gemeenteraad natuurlijk het hoogste bestuursorgaan in de gemeente is. Bovendien maakt de gemeenteraad uit of de burgemeester mag blijven. Elke burgemeester weet dat zijn collega's steeds vaker een probleem hebben als zij voor herbenoeming moeten worden voorgedragen. Maar het echte werk gebeurt niet in de raad. Dat wordt opgeknapt door de burgemeester, zelf of samen met de wethouders. Het is dat gevoel en die houding waardoor de raadsvergadering met al die goedwillende amateurs wordt beschouwd als een hinderlijke, verplichte onderbreking van het werk waarmee de burgemeester en de wethouders elke dag zo druk mee zijn.

Raadsleden worden niet serieus genomen. In het gemeentehuis niet en al zijn wethouders altijd bevreesd voor de dreiging dat de gemeenteraad hen de laan uitstuurt. Ook buiten het gemeentehuis gelden gemeenteraadsleden zelden als gezaghebbende autoriteiten in dorpen, wijken of buurten, een enkeling uitgezonderd. Wie zichzelf volgzaam, afwachtend en/of verschuilend gedraagt, kan en mag niets anders verwachten.

Raadsleden zijn niet echt de baas. De raadsleden zijn samen de baas, maar zijn niet echt de baas. En dat is maar goed ook, zo analyseerde de Tilburgse bestuurskundige Pieter Tops een tijdje terug in de publicatie 'De gemeenteraad heeft geen toekomst'. Elk vind het idee dat de gemeenteraad in de cockpit van de lokale samenleving zit beangstigend. Alsof die (de raad) de samenleving kan sturen. Die publicatie heeft veel stof

doen opwaaien. Het heeft de gemeenteraad en de raadsleden in de verdediging gedrukt. De raad doet er eigenlijk niet toe. De raad brult af en toe richting een (te ruimhartig) declarerende burgemeester of wethouder, maar een echte positie in zaken die er toe doen heeft de raad niet. En dus werd de retorische vraag gesteld of het nog wel zin heeft om op 19 maart te gaan stemmen.

Verschuilen kan niet meer

Voor raadsleden die begaan zijn met de publieke zaak en het raadswerk is de gemeenteraad heeft geen toekomst. Een blessing in disguise. Zij kunnen laten zien dat de raad er toe doet. Voor volgzaam raadsleden worden het lastige verkiezingen. Zij moeten hun kiezers uitleggen waarom de raad wel degelijk wat voorstelt. En dat de raad toch toekomst heeft. Maar voor wie zich vier jaar lang heeft verscholen achter de rug van de fractievoorzitter, of de politiek leider die wethouder is geworden, is dat geen sinecure.

Raadsleden dienen lef te tonen. Een gemeenteraad kan het verschil maken en zie Rotterdam in 2002 waar 17 nieuwe raadsleden onder de vlag van Leefbaar een regime change afdwongen naar een burgergerichte politiek. Een zelfbewuste raad benoemt geen wethouders omdat die na zoveel jaren dienstbaarheid aan de partij aan de beurt zijn. Nee, een raad met durf kiest voor nieuwe wethouders die de kwaliteiten hebben die in deze tijd worden gevraagd, bijvoorbeeld omdat zij samen met de raad verbinding kunnen maken met de samenleving en snappen wat er op het sociale- en zorgterrein wordt gevraagd. Een raad met lef durft de kiezers uit te leggen waarom er op de raad niet wordt bezuinigd, en waarom er bijvoorbeeld extra geld moet komen voor een onafhankelijke Reken-

kamer. Want een moedige, zelfbewuste gemeenteraad weet dat Rekenkamers een nuttige functie hebben bij de controlerende taak van de raad en dat wethouders bang zijn als Rekenkamers zelf iets uitpluizen.

Nieuwe taken bieden gouden kans aan gemeenteraad

Raadsleden kunnen duidelijk maken dat ze er toe doen. Nadat ze tien jaar lang het gemeentehuis in zijn gezogen en door de invoering van het zogeheten dualisme is er nu met de nieuwe taken voor zorg- en sociaal domein een gouden kans. Raadsleden kunnen laten zien dat zij snappen wat de samenleving aan wensen heeft. Als geen ander kunnen zij de ruimte afdwingen voor initiatieven in dorpen en wijken om zelf knelpunten op te lossen. Daarvoor is wel een andere houding nodig. Raadsleden kunnen een krachtige, invloedrijke positie hebben wanneer zij zichzelf tot tolk maken van hun inwoners. Deze raadsleden durven zich uit te spreken over de haalbaarheid en wenselijkheid van oplossingen gericht op de toekomst. Het belang van de eigen wethouder of van henzelf als gemeenteraad is niet het belangrijkste. Leidend is evenmin de gemeente als eerste overheid, noch de wethouder en de raad als eerste en enige democratisch politieke platform. De burger en het eigen oplossend vermogen van burgers in steden, wijken, dorpen en buurten staat op het eerste plan. Alleen een krachtige, zelfbewuste raad die burgers begrijpt en hen de ruimte geeft, maakt het verschil. Een onzichtbare, passieve gemeenteraad doet er niet toe.

Door Henk Bouwmans: publicist, advies & onderzoek, tevens voorzitter DeCollegetafel, kennisplatform voor het openbaar bestuur